

એકથી વધારે લગ્નો / બહુપત્નીત

બહુપત્નીત ક્ષી માટે દમન અને અત્યાચાર નથી, બલ્કે ઘણા લોકોની આદત અને રીત અને સ્વભાવની રીતે આ એક ન્યાયી અને વાજબી પગલું છે. યુનાન (ગ્રીક)માં અસંખ્ય ક્ષીઓથી લગ્ન કરવાનો રિવાજ સામાન્ય હતો અને ઘણા પ્રિસ્તી પાદરીઓએ ઈસ્લામ પછી કેટલાક પ્રિસ્તી બાદશાહોને બહુપત્નીતવની અનુમતિ આપી હતી, જેમ કે ફાન્સના બાદશાહ શાર્લ્માનને, જે મહેંદ્રી ખલીઝા અને મામૂન રશીદનો સમકાલીન હતો. બહુપત્નીત વિશે જુદી-જુદી સંસ્કૃતિઓમાં લોકોને જુદી-જુદી આદતો હતી. પશ્ચિમી સંસ્કૃતિએ વર્તમાન જમાનામાં બહુપત્નીતવનો ઈન્કાર કર્યો અને કાયદેસર બહુપત્નીતવના બદલે વ્યબ્ધિચાર, લગ્નેતર સંબંધો, લીવ ઈન રીલેશનશીપ વગેરેને જાઈજ ઠરાવેલ છે.

અંગ્રેજ સ્કૉલર સ્પેન્સર અનુસાર ૧૧મી થી ૧૫મી સદીની વચ્ચે બ્રિટનમાં ક્ષીઓને વેચવામાં આવતી હતી, બલ્કે ૧૧મી સદીના અંતમાં ચર્ચ વિધિસર કાનૂન બનાવી દીધો હતો કે પતિ પોતાની પત્નીને નિશ્ચિત મુદ્દત સુધી કોઈ બીજા વ્યક્તિના હવાલે કરી શકે છે. સૌથી ઘૃણાસ્પદ વાત એ હતી કે બાદશાહોને બીજાઓની પત્નીઓ સાથે સંબંધ સ્થાપિત કરવાનો સંપૂર્ણ અધિકાર હતો. આ ઉપરાંત, અસંખ્ય પ્રકારના દમનકારી આદેશો અને કાનૂનો ક્ષીઓ માટે લાગુ હતા. તેના સામે ઈસ્લામ અને તેની ઉચ્ચતમ્મ સંસ્કૃતિએ ક્ષીનું જે ગૌરવ વધાર્યું છે, તેની ભાવનાઓ, શરમ અને લજજા અને માનવતાનો જે રીતે આદર કર્યો છે, તે કોઈપણ સંસ્કૃતિમાં જોવા મળતા નથી.

ઈસ્લામે જો બહુપત્નીતવને જાઈજ (માન્ય) કરેલ છે, તો તેના માટે કેટલીક શરતો લાગુ કરી છે :

પહેલી શરત એ છે કે એકી સાથે ચાર પત્નીઓથી વધારે તેના દાંપત્યમાં ન હોય.

બીજી શરત એ છે કે પતિ તેમના હક્કો અને આવશ્યકતાઓને અદા કરવા માટે શક્તિમાન હોય.

તૃજી અને સૌથી મહત્વની શરત એ છે કે તે તેમના વચ્ચે ન્યાય અને ઈન્સાફ કરે અને જો પતિ ન્યાય નથી કરી શકતો, તો એક પત્ની પર સંતોષ માને.

એ વાત ધ્યાન આપવા યોગ્ય છે કે ઈસ્લામે બહુપત્નીતવને આવશ્યક નથી ડેરવ્યું, બલ્કે તેને જાઈજ (માન્ય) ડેરવેલ છે અને તેના અમુક હેતુઓ છે :

- જ્યારે પતિ-પત્ની વચ્ચે જીવન વીતાવવું દુષ્કર બની જાય, તો પતિ બીજા લગ્ન કરી લે અને પત્ની તેની સહપત્ની સાથે ખુશીથી જીવન વીતાવે, જેથી તલાકની નોભત ન આવે, જેને લઈને ક્ષી નિરાધાર બની જાય છે.
- જ્યારે ક્ષી વાંઝણી થઈ જાય, તો સંતાનની ઈચ્છામાં વ્યક્તિ બીજા લગ્ન માટે વિવશ થઈ જાય છે.

- યુદ્ધના સમયે પુરુષોના મુત્યુને લઈને સ્વીઓની સંખ્યા વધી જાય છે. આવી પરિસ્થિતિમાં એકથી વધારે લગ્નો કરવા સમાજનો અનિવાર્ય તકાદો બની જાય છે. આ રીતે સ્વી અને પુરુષોની સંખ્યામાં અસંતુલન બગાડનું કારણ નથી બનતું.
  - કેટલાક લોકો એવા હોય છે, જેઓ પોતાની કામ-વાસના પર કાબૂ નથી કરી શકતા. જો પત્ની માસ્ટિક-ધર્મ અને પ્રસૂતિની મુદ્દતમાં હોય, અથવા તેને કોઈ બીમારી થઈ ગઈ હોય, જેમાં સ્વીની પાસે જવું જાઈજ ન હોય, આવી પરિસ્થિતિમાં તે બ્યક્ટીરિયાલ ગુનામાં પડી શકે છે. તેથી વધારે સાચું એ જ છે કે આવી કષ્ટદાયક હાલત દૂર કરવા માટે તેને બીજા લગ્નની પરવાનગી આપવામાં આવે.
- આ જ તમામ કારણો અને પરિબળોને ધ્યાનમાં રાખીને ઈસ્લામે બહુપદ્ધતીત્વની અનુમતિ આપી છે.

- ● -